

Not 29

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 28 november 2019 följande dom (mål nr 1962-19).

Bakgrund

1. En persons sjukpenninggrundande inkomst, SGI, fastställs av Försäkringskassan och ligger till grund för beräkningen av flera slags ersättningar inom socialförsäkringssystemet. Som huvudregel bestäms SGI på grundval av den årsinkomst som en försäkrad kan antas komma att få tills vidare från anställning eller annat förvärvsarbete.

2. Den som minskar sin inkomst får som regel sänkt SGI. Det finns emellertid situationer när en försäkrad trots sin minskade inkomst får behålla sin tidigare SGI, dvs. när ett SGI-skydd gäller. Ett sådant SGI-skydd kan under vissa villkor gälla, exempelvis vid studier eller arbetslöshet eller om en anställd avbryter sitt arbete under en kortare period.

3. L.H.E. har en anställning som barnskötare. Från den tjänsten har hon varit tjänstledig sedan 2014. Under tjänstledigheten studerade hon med studiestöd. Hon avbröt sina studier i april 2016 i väntan på förlossning i början av maj. Försäkringskassan beslutade att L.H.E. omfattades av SGI-skydd med hänvisning till Kammarrätten i Stockholms dom den 3 november 1999 i mål nr 69-1998.

4. Allmänna ombudet för socialförsäkringen överklagade Försäkringskassans beslut. Förvaltningsrätten i Linköping avslog överklagandet och uttalade att i avsaknad av avgörande från högre instans får den kammarrättspraxis som Försäkringskassan hänvisat till anses vara gällande. Kammarrätten i Jönköping gjorde samma bedömning som förvaltningsrätten.

Yrkanden m.m.

5. *Allmänna ombudet* för socialförsäkringen yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva underinstansernas avgöranden och förklara att L.H.E. inte omfattas av SGI-skydd efter det att hon avbrutit sina studier. Allmänna ombudet anför att det saknas skäl att ge gruppen gravida studenter ett SGI-skydd som placerar dem i en bättre situation än andra grupper av gravida kvinnor. Att utvidga SGI-skyddet på det sätt som underinstanserna gjort skulle ytterligare försvaga kopplingen mellan SGI och fortlöpande förvärvsarbete eller arbetssökande.

6. *L.H.E.* har inte yttrat sig.

Skälen för avgörandet*Frågan i målet*

7. Frågan i målet är om SGI-skydd har gått förlorat för en försäkrad som avbrutit sina studier en kortare tid före beräknad förlossning.

Rättslig reglering m.m.

8. Av 25 kap. 2 § socialförsäkringsbalken framgår att SGI är den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få för eget arbete.

9. I 26 kap. 4 § anges att SGI ska ändras om Försäkringskassan får information om att den försäkrades inkomstförhållanden eller andra omständigheter har ändrats på ett sätt som har betydelse för storleken på förmånen. Av 9 § framgår att SGI-skydd gäller för tid då den försäkrade avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete av något skäl som anges i 11–18 a §§.

10. Enligt 11 § gäller SGI-skydd bl.a. under tid då den försäkrade bedriver studier för vilka han eller hon får studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395).

11. Enligt 26 kap. 14 § socialförsäkringsbalken gäller SGI-skydd under tid då den försäkrade är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

12. För att en försäkrad som avbrutit sitt förvärvsarbete ska få behålla en tidigare fastställd SGI krävs att det finns någon grund för SGI-skydd. Olika grunder kan avlösa varandra. I princip får det inte finnas något avbrott mellan perioder med olika grunder för SGI-skydd.

13. Det författningsreglerade SGI-skyddet har genom rättspraxis utvidgats på det sättet att det har godtagits att en försäkrad får behålla sitt SGI-skydd under en kortare tid då han eller hon har gjort ett avbrott i pågående arbetssökande på grund av semester. Enligt HFD 2014 ref. 11 saknas skäl att låta detta utvidgade skydd omfatta andra än arbetssökande.

14. L.H.E. har inte återgått i arbete hos sin arbetsgivare efter studieavbrottet. Hon har alltså inte avbrutit eller inskränkt ett förvärvsarbete på ett sådant sätt att hon omfattas av SGI-skydd enligt 26 kap. 14 § socialförsäkringsbalken. L.H.E. omfattas inte heller av det SGI-skydd som genom praxis endast har utvidgats till att gälla arbetssökande som har haft ett kortare uppehåll i arbetssökandet.

15. Det har i målet inte framkommit någon annan grund för att anse att SGI-skydd förelåg under denna tid.

16. Allmänna ombudets överklagande ska därför bifallas.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver underinstansernas avgöranden och förklarar att L.H.E. inte omfattas av SGI-skydd efter det att hon avbrutit sina studier.

I avgörandet deltog justitieråden, *Jäderblom, Nymansson, Baran, Svahn Starrsjö* och *Rosén Andersson*. Föredragande var justitiesekreteraren Maria Rydell.

Förvaltningsrätten i Linköping (2017-11-17, ordförande Edsgården):

Av vad som framkommit av handlingarna i målet har L.H.E. ett arbete som hon har varit tjänstledig från sedan 2014 på grund av studier. Den 24 april 2016 avbröt L.H.E. sina studier då hon inom en snar framtid

skulle föda, vilket inträffade den 7 maj 2016. Hon har efter studieavbrottet inte återupptagit sitt arbete.

Frågan i målet är om L.H.E. genom studieavbrottet, och eftersom hon inte gått tillbaka till sitt arbete, inte längre har något SGI-skydd från och med den 13 juli 2016.

L.H.E. har avbrutit sina studier på grund av graviditet. Hon har således inte avbrutit eller inskränkt något förvärvsarbete tidigare sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen. L.H.E. omfattas således inte av SGI-skyddet i 26 kap. 14 § socialförsäkringsbalken, som kan gälla för gravida som förvärvsarbetar, eftersom regeln inte tar sikte på studerande.

Av vad som framkommit i målet stod L.H.E. vidare inte till arbetsmarknadens förfogande efter sitt studieavbrott och omfattas således inte heller av SGI-skydd i enlighet med 26 kap. 13 § socialförsäkringsbalken.

I förarbetena till bestämmelserna om SGI-skydd under studietid anges att hur länge den vilande SGI:n får behållas efter att den åter blivit gällande får, om den försäkrade inte förvärvsarbetar efter studierna, bedömas enligt den praxis som i allmänhet gäller för ändringar av SGI (prop. 1983/84:127 s. 28).

Kammarrätten i Stockholm har i dom den 3 november 1999 (mål nr 69-1998) bedömt att en gravid kvinna med beräknad nedkomst den 27 juli, som avslutat sina studier den 8 juni, hade rätt till fortsatt SGI-skydd för tiden mellan studiernas avslutande och förlossningen fast hon inte anmälde sig som arbetssökande vid studiernas avbrytande.

Det finns i förhållande till kammarrättsavgörandet visserligen bl.a. en skillnad i det att L.H.E. hade ett arbete att återgå till. Den omständigheten kan dock inte tillmätas någon avgörande betydelse med hänsyn till orsaken till, och längden av, det uppkomna avbrottet. L.H.E. avbröt studierna endast ca två veckor innan förlossningen eftersom hon inte kunde studera på grund av graviditeten. Det måste antas att graviditeten också utgjorde hinder för henne att återgå i sitt tidigare arbete så pass nära inpå förlossningen.

Förvaltningsrätten bedömer att L.H.E. mot den angivna bakgrunden har rätt till fortsatt SGI-skydd mellan studierna och förlossningen trots att hon, men endast kortvarigt, avbrutit sina studier och inte återgått till arbete därefter. Försäkringskassan hade därmed rätt i sitt beslut att fastställa L.H.E:s SGI till 197 200 kronor från och med den 13 juli 2016. Vad allmänna ombudet anfört föranleder ingen annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

– Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Kammarrätten i Jönköping (2019-02-14, Stelzer, Mattsson och Källman):

Frågan i målet är om en försäkrad som är tjänstledig från sitt ordinarie arbete för att studera har SGI-skydd under period mellan studieavbrott och förlossning trots att hon inte återgår i arbete.

Kammarrätten gör samma bedömning som förvaltningsrätten. Vad Allmänna ombudet anfört i kammarrätten föranleder inte något annat ställningstagande. Överklagandet ska därför avslås.

– Kammarrätten avslår överklagandet.